

הלכות בית הכנסת בימן קנג

(פד) לשנותה אם הוא עומד וצונח (פרוש, וצווק), אלא-אם-כן יש שם חכר-עיר, דכל מאן דאתי אדעתא דידיה אחי. (פה) (ושבעה טובי העיר דינים כחבר-עיר) (כרדכי ריש בני העיר): טו (פו) * שאין אדם יכול לאסור חלקו מביה-הכנסת ולא מהספרים, ואם אסר (פז) * אינו (כו) [מן] כלום: טז * מי שהשאיל ביתו לבית-הכנסת ויש לו מריבה עם אחד מהקהל, (פה) * אינו יכול * לאסרה אלא-אם-כן יאסרה לה לכל הקהל כאחד: הגה ודוקא שהשאיל תחלה סהם, * אכל אם התנה מתחלה שכל זמן שירצה למחות יהא בידו למחות, או שלא השאיל להם בפרוש אלא הניחם לבגס לביהו, הרשות בידו (פט) למחות במי שירצה (מהר"ם פארווה סימן פ"ה): יז * מי שהיה בביתו בית-הכנסת ימים רבים (צ) אין (צא) הצבור רשאים (צב) לשנותו (צג) בבית (כ) [מן] אחר: יח בישי

ש ספר ארוחתיים בשם הראב"ד וכל חכמי דורו ת שם א מהר"י קולון קי"ג ב שם סימן קסא

באר היטב

(כו) כלום. הנינו מצד התקנה, אבל מדינא יכול לאסור כמי"ד בי"ד סי' רכד: **(כז) אחר.** והיה מי שזכה באיזה ענין של כבוד או של מצוה, אין מצדיקין מסנו אם לא בקרית איהו למעשה. ול"ד ברכיים הנהגים תדיר, אלא אפלו בדרך דמזמן לזמן קאמי, וכ"כ הראנ"ח ח"ב סי' ע, ועין בקר"י הלוי סי' מה ובקמ"ש הלוי ח"א"ח סי' ת. ואפלו בא תיח לזכות באיזה מצוה אין גמורה שהקונה חובה באומה חזקה, הראנ"ח ח"ב סי' ע. וכל זה לא פירי אלא

שערי תשובה

[כז] כלום. עכ"ט. ועין בענין זה בשו"ת מאמר מרדכי סימן ה' ו' עין שם, ועין בשו"ת חוט המשולש שכתב הפוסק סימן ז': [כז] אחר. עכ"ט. ועין במאמר מרדכי סימן ג' ד' שם הראשון כחל אין בני הראשון יולדים למחות לפי שאביהם נתן להם בקדמתם שיהיה להם לאסור מות אביהם, ושם מבאר שצריך לתקן שיהיה דרך לעזרת אנשים בפ"ע שלא יצטרכו לילה ודך הסדר המיוחד להתפלל בו נשים, מצדיקין כהפסוק אפלו הוא ע"ה. ואם מבר זה ביתו לראובן, אין בנדינו ראינה

משנה ברורה

(עא) והשעם: פירן האתקנה אדעתא דכלהו, לא גרע כחו מאחד משאר אנשי העיר שיכולים למחות כשרוצים לשנות. ואף-על-גב דמבאר לעיל בסעיף ו' דלקרשה חמורה יכולים בני העיר לשנות ואפלו שלא בשבעה טובי העיר, התם מריי שאין אחר מאנשי העיר מוחה על זה בפרוש. ועין במקנ"א אברהם שהקשה, וביורה-דעה סימן ונט סעיף ב איתא בקד"א דאין הנבצלים יכולים למחות מלבנות בית-המדרש פירן שהיה קדושה חמורה, ודחיק את עצמו לתרץ, ועין בפרי-מגדים שמתקפק בתרוצו, וגם בבאור הגר"א הקשה קשיא זו דמקנ"א אברהם ונשאר בדין זה בצריך עיון¹⁰⁰:

באר הגולה

ה הפ"ל אפשר גם-כן דמריי שלא יתבטל בית-הכנסת מלבנות כמה שיקחו מעט כמות לצורך תבה וכדומה). וכלהו דוכחי דנזכר בפוסקים לשון 'למחותה' מריי שיש להם עוד בתירכנסות, או שהקדשה אחרת היה דבר נחוצן מאד, כגון שחסי להם ספר-תורה לקרות בצבור¹⁰² או שחסי להם נביאים וכתובים ללמוד בהם, כן נראה לעניות דעתי: * אין אדם וכו'. לכאורה זה דוקא בלא נחה לו פקום קבוע אלא מצד שהבית הכנסת משמך לכלם, אבל לפי הנהגה שכל אחד קונה מקום קבוע בבית-הכנסת ויש לו בו זכרה להוריש ולמכר, אפשר דלא שיק נה, ועין אחר-כך מצאתי במקרי בקרק השתפין, שלמה פוסקים בכל גונו אינו יכול לאסור, אף דעתו נוטה כמו שכתבנו: * אינו כלום. עין משנה ברורה דכל זה מצד התקנה. ודע דכל זה הצרכי לדעה קמיתא שזכרתי בירורה-דעה סימן רכד, אבל להש-אומרים שם דכל דבר שאין בו דין חלקה, בבית-הכנסת וכדומה, מדינא אינו יכול לאסור על חברו, גם הלא מדינא הוא. ועין בש"ח שם שדעתו לעקר כהני-אומרים: * מי שהשאיל ביתו לבית-הכנסת. רוצה לומר, שהשאילם שיהיה עליה שם בית-הכנסת גמור, מה שאין כן אם השאיל להם ביתו שכווא להתפלל עליו בעלמא, אין בכלל זה [אמר בשם מהר"ש צהלון]: * אינו יכול וכו'. לאר

דוקא הוא, דאי עבר ואסר, אסור, כמו שכתב בתשובת ר"ט צהלון, אלא דאינו רשאי לעשות כן [מצד תרם שהקרימו על זה התקדמונים, וקמו שפזיב בקל"ב ובתשובת ספר"ם מרזטוברג], וכמו דאיתא לשון זה בבית-יוסף [אר]. ומה דאיתא בסעיף טו דאם אסר אינו כלום, וגם שם הוא מצד התקנה, אפשר דיש היתה התקנה כן, ומכל מקום צריך עיון¹⁰⁴: * לאסרה. כתב מהר"ש דדאן בתשובה סימן ז', דאם יש בית-הכנסת אחרת באותה העיר יכול לאסרה, דבשלמא כשאין בית-הכנסת אחר, מה יש לו לאותו יחיד למעמד, ונשאר בלי הפלה בצבור, ונריי זה האוקרו מכשילו ומנעו מתפלות צבור¹⁰⁵, מה שאין כן כשיש בית-הכנסת אחרת. והעתיקו הגאון ר' עקיבא איגר בקצור; ולפי מה שכתבנו שם התקנה במשנה ברורה אין דינו מכתב: * אבל אם התנה מתחלה וכו'. השעם, מפני שפירן שהתנה תנאו קום, עד כאן לשון דרכי-משה, משמע מזה התנאו קנה שייכל למחות אפלו לכהוד: * מי שהיה בביתו בית-הכנסת וכו'. נראה דלאו דוקא בבית-הכנסת גמורה, הוא הדין אם היה אצלו מנן קבוע ימים רבים, כמו שפצוי בפסדים, נמי דינא הכי, דהא מקור האי דינא נובע מדין צדדי חצרות, דחששו חכמים מפני

ולא נהבטל ממנו המצוה בשום פנים. אבל חברה שהיו לומדים בבית אחד כמה שנים, ואחר-כך רוצים ללמד שני חדשים בכל בית וביה, אינם יכולים לשנות [אחרונים]: **(צב) לשנותו.** והוא הדין במי שזכה באיזה ענין של (עו) כבוד או של מצוה, אין מצדיקים ממנו [אם לא שיש טענה (עז) גמורה למעצרים]; ולא דוקא ברכיים הנהגים תדיר, אלא אפלו ברכיים דמזמן לזמן קאמי, נמי דינא הכי. כהבו האחרונים: אנשים שהתחילו לקבץ מתיים, אינם יכולים למחות באתרים שבאים לקבוצם¹⁰⁸, שפצש"ט מצוה כל אחד רוצה לזכות. ובמדינות שיש חבורות מגויות על כך, (עט) שפניתיים עסקיהם בכל השנה בשמזמן להם מצוה זו, צריך לתן להחברה במנהגים¹⁰⁹: **(צג) בבית**

שער הציון

(עא) מנן אברהם: (עב) מן מוכח במקרי, וכן מפרש בדרכי-משה הארץ סד"א, וכן מוכח במקנ"א אברהם סוף-קטן לו ויבאמת מלמא דפשיטא הוא בעלמא דעת נהירי אינו כלום נגד ד' טובי העיר במצמד אנשי העיר, רק הלא הנה אמרנו כיון דהוא נמן תרקע על זה צריך כחו משאר יחיד, קא משמע לן דעל דעת ד' טובי העיר במצמד אנשי העיר בודאי נהן תרקע. וכהו סרה מה שגמגמו איהו אחרונים על דברי הנהג"ה: **(עג)** עין במקנ"א אברהם ובפרי-מגדים, ועין בהדושי ר' עקיבא איגר בירורה-דעה שם שמשגי על הפרי-מגדים. ומה שחביא בשם אליה רבה דסהם שאלה שלשים יום, תפניני, הלא מבאר בהפוך בחשן-משפט ריש סימן עג: **(עד)** מקנ"א אברהם והגר"א: **(עז)** עין בפרי-מגדים: **(עט)** עלת-ממיד ומקנ"א אברהם: **(עו)** פרי-מגדים: **(עט)** באלה רבה:

דבר שאין בו דין חלקה, בבית-הכנסת וכדומה, מדינא אינו יכול לאסור על חברו, גם הלא מדינא הוא. ועין בש"ח שם שדעתו לעקר כהני-אומרים: * מי שהשאיל ביתו לבית-הכנסת. רוצה לומר, שהשאילם שיהיה עליה שם בית-הכנסת גמור, מה שאין כן אם השאיל להם ביתו שכווא להתפלל עליו בעלמא, אין בכלל זה [אמר בשם מהר"ש צהלון]: * אינו יכול וכו'. לאר דוקא הוא, דאי עבר ואסר, אסור, כמו שכתב בתשובת ר"ט צהלון, אלא דאינו רשאי לעשות כן [מצד תרם שהקרימו על זה התקדמונים, וקמו שפזיב בקל"ב ובתשובת ספר"ם מרזטוברג], וכמו דאיתא לשון זה בבית-יוסף [אר]. ומה דאיתא בסעיף טו דאם אסר אינו כלום, וגם שם הוא מצד התקנה, אפשר דיש היתה התקנה כן, ומכל מקום צריך עיון¹⁰⁴: * לאסרה. כתב מהר"ש דדאן בתשובה סימן ז', דאם יש בית-הכנסת אחרת באותה העיר יכול לאסרה, דבשלמא כשאין בית-הכנסת אחר, מה יש לו לאותו יחיד למעמד, ונשאר בלי הפלה בצבור, ונריי זה האוקרו מכשילו ומנעו מתפלות צבור¹⁰⁵, מה שאין כן כשיש בית-הכנסת אחרת. והעתיקו הגאון ר' עקיבא איגר בקצור; ולפי מה שכתבנו שם התקנה במשנה ברורה אין דינו מכתב: * אבל אם התנה מתחלה וכו'. השעם, מפני שפירן שהתנה תנאו קום, עד כאן לשון דרכי-משה, משמע מזה התנאו קנה שייכל למחות אפלו לכהוד: * מי שהיה בביתו בית-הכנסת וכו'. נראה דלאו דוקא בבית-הכנסת גמורה, הוא הדין אם היה אצלו מנן קבוע ימים רבים, כמו שפצוי בפסדים, נמי דינא הכי, דהא מקור האי דינא נובע מדין צדדי חצרות, דחששו חכמים מפני

הלכות בית הכנסת סימן קנג

ביאורים ומוספים

116) שם כתב בשם שו"ת רעק"א (קמא סי' קמו) שהיינו דוקא בשטר הכתוב בכתב ידו, אבל שטר שנכתב על ידי איש אחר לכל הרעות אינו כלום, כיון שיתכן שסופר הזומן לו ולכן כתבו כבר עתה אף שעדיין לא הקדישו, ואם היה הנותן שכיב מרע, אף אם השטר כתוב בכתב ידו אינו הקדש, כי יתכן שכתבו עתה משום שחושש שאחר כך יחלש כוחו ולא יודה בכוחו לכתוב.

[משנ"ב ס"ק צט]

שפן הקדש לעשות ספר-תורה על מנת פן להניחה בבית-הכנסת שיקראו בה רבים, ושתהיה מנחת שם עד יום פקד הקצלים אותה לקח לביתו(117).

117) ובטעם החילוק כתב הש"ך (יורד סי' רנט ס"ק ו) בשם שו"ת שארית יוסף (סי' נא), שבזמנים אלו עיקר כתיבת ספר תורה הוא כדי להניחו בבית הכנסת שיקראו בו רבים, וגם מחמת שקדושת ספר תורה גדולה מאד, אין ראוי להניח ספר תורה בכל מקום, וממילא מכך שהניחו בבית הכנסת אין ראיה שהקדישו, מה שאין כן כלי כסף אין המנהג להניחם בבית הכנסת, ואם לא היה מקדישם לבית הכנסת לא היו מניחם שם, אלא היה מביאם לבית הכנסת בשעת הצורך ואחר כך לוקחם לביתו. טעם נוסף כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"א סי' נב ענף א), שאין לומר שלאחר שטרם הבעלים הוציא מממונו כדי לקיים מצות עשה של כתיבת ספר תורה, יאבד מצוה זו בידיים על ידי שיתן את ספר התורה לבית הכנסת, שהרי דעת הרעק"א (בהגהות ל"ורד סי' ער ס"א) בשם התורת חיים (סנהדרין כא, ב), שהנותן ספר תורה במתנה גמורה לבית הכנסת מבטל בכך מצוה זו, וכן ביאר המגן גבורים (שלטי הגבורים ס"ק ו). והוסיף האגרות משה שם, שאפילו אם לא ידע הבעלים דין זה, נחשב הדבר כהקדש בטעות.

[משנ"ב ס"ק ק]

ואפילו יש עדים מכני אותה העיר דנתנה לצביר, לא מהני, דנזעין בעדות הם(118).

118) אמנם כתב השר"ע (ח"מ סי' לו סכ"ב) שעכשיו נהגו לקבל עדים מהקהל על ההקדשות ועל כל עניניהם, וכשרים אפילו להעיד לקרוביהם כיון שקיבלום עליהם. וראה הפתחי תשובה (ח"מ שם ס"ק יד) שבזמנינו אחר שהתפשט חיבור השר"ע בעולם, נקבע מנהג זה לדורות אף במקום שאין מנהג קבוע בזה [אך הוסיף, שאם ראובן שהוחזק שספר התורה הוא של אבותיו אינו בן העיר הזאת, לא מועיל עדות הנוגעים בדבר, כיון שלא קיבל עליו את מנהגם]. וכתב הכף החיים (ס"ק קסא) שלכן לא סייב השר"ע כאן שאין העדים נאמנים [וכפי שהביא בבית יוסף כאן בשם מודרי"ק, שהוא מקור הדין]. כיון שכבר פסק שעכשיו נהגו לקבל עדות מהקהל, וכן כתב בשו"ת עין יצחק (אורח סי' ט אורח ט) שמועילה עדותם אף להוציא.

[משנ"ב ס"ק קא]

שנשתמש בהם(119). עין לעיל בסימן קמו סעיף א בהג"ה, במשנה ברורה, מה שכתבנו בזה(120).

119) ואם עדיין לא השתמש בהם הדייט, כתב לעיל (סי' קמז ס"ק יד) שמדברי הרמ"א שם משמע שמוותר, ואף שהמגי'א מצדד שכל שנעשו לצורך הדייט, אף אם לא השתמש בהם עדיין אסור, הנהגה להקל אין למחות בידו, כי כך משמע מכמה אחרונים.

120) שם כתב (ס"ק יג) שנחלקו אחרונים אם מותר לעשות מדברים המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק צג]

אבל אם רוצים לבנות בית-הכנסת קבוע בשא"ם, ואין בזה משום דרכי שלום(110).

110) ואם הקדיש היחיד את ביתו לרבים וסילק את עצמו מלהנהיגו, ומסר את כל עניני בית הכנסת לנבאים ולנבחרים הציבור, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קסח) שאין דינו כבית כנסת של יהוד, אלא כבית כנסת של רבים.

[בה"ל ד"ה מי שהיה]

דקא מקור האי דינא נובע מדין צוויב מצרות, דחששו תבקים מפני זרם שלום(111).

111) כמבואר בשר"ע לקמן (סי' שסו ס"ג) שאין לשנות את מקום העירוב מהבית שרגיל להיות מונח בו מפני דרכי שלום, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק כז) שהתוס' פירשו שיחשדו ששינו את מקום העירוב משום שבעל הבית היה גונב פת מן העירוב, ומתוך חשד זה יבוא לידי מחלוקת עמהם [נראה שם פירוש אחר לחשד בשם רש"י].

[משנ"ב ס"ק צה]

דעכשו המנהג פשוט ששנשארים ברשות בעליהם(112).

112) ולענין המנהג בזמנינו, כתב בשו"ת חלקת יעקב (אורח סי' מג) שהמנהג השתנה, וכשארם נודב חפץ דעתו ליתן אותו לחלוטין לרשות הקדש, ולא עולה על דעתו שיהיה ברשותו למוכרו אם ירד מנכסיו, וכן כתב הכף החיים (ס"ק קנג) שהמנהג עכשיו ברוב המקומות שהנותן חפץ לבית הכנסת ורדצה שישאר ברשותו, עושה תנאי בשטר עם הגבאים, והכל לפי תנאו.

[משנ"ב ס"ק צז]

נענין בכתב-האבן סעיף-קטן מד מה שהעיר בזה מחשך-משפט סימן פא סעיף י"ז(113), ובדברי הש"ך שם יתכן קשיתו, כמו שכתב במחצית-השקל(114) וכו', עין בחשך-משפט סימן רנה בפתחי תשובה(115).

113) שכתב שם הרמ"א שאם נמצא אצל אדם לאחר מיתתו שטר חוב שכתוב בו ששטר זה של פלוני, אומרים שכתב כן כדי שלא להשביע את עצמו [שלא יחשבו שהוא עשיר], ואם כן גם כאן נאמר שכתב שהקדיש כלים כדי שלא להשביע את עצמו.

114) שרק כשכותב כן על שטר החוב עצמו שהוא של פלוני, אומרים שעשה כן כדי שלא להשביע את עצמו, כי כל הרואה את שטר החוב יראה שכתוב עליו ששייך לפלוני, אבל כשכתב כן לעצמו בפנקסו שאין רואים זאת אחרים, אומרים שכתב כן באמת, ולכן כאן שמצאו כתוב אצלו בפנקסו שהקדיש כלים ולא על הכלי עצמו, אומרים שבאמת הקדישם.

115) שכתב כן בשם שו"ת חתם סופר (ח"מ סי' קלז) שקשה להוציא ממון על פי דעת הש"ך שהיא דעת יחיד [שהרמ"א והסמ"ע והב"ח ועוד אחרונים חולקים עליו בזה], ועוד, שגם כשכתב על פנקסו כן, יתכן שעשה כן כדי שלא להשביע את בניו שיברקו לאחר מותו בעיובו ויראו מה שכתב בפנקס.

והמאמר מודכי (ס"ק ב) חילק באופן אחר, שאין אדם כותב שחייב להקדש כדי שלא להשביע את עצמו, משום חומר הקדש ועון דברים, וגם שהוא כעין זלוול בהקדש, שהרי יכול לכתוב שחייב להדייט ומה לו לכתוב שחייב להקדש. והמקור חיים (לבעל החוות יאיר, בסעיף זה) תירץ, שאין אדם כותב שחייב להקדש כדי שלא יראה כעשיר, כי אדרבה משום כך יחזיקוהו לעשיר שנובד לצדקה.

[בה"ל ד"ה יש מי שאומר]

עין בחשך-משפט סימן רג בפתחי-תשובה סעיף-קטן יא מה שכתב בזה(116).

הַלְבוּת בֵּית הַכְּנֶסֶת סִימָן קנג

מ באר הגולת

ג פס ד שם סימן ג
ה תשובת מהר"ל
בשם אגדה

מי שאומר, שקלי הקדש של כסף (צד) שפגנו להביאם תמיד לבית הכנסת בחגים (צה) אין יכולים להוציא (כס) וכן לחלין ולמכרם, והקהל יכולים לתפושם שישארו פחוקת הקדש אחר מיתת המקדיש: יט *יש מי שאומר, (צו) שאם נמצא אחר מיתת אדם פתב פתוב שהקדיש בלים, ואין עליו עדים, ולא מסרו לקהל. אפלו הכי (צו) הוי הקדש: כ יש מי שאומר, שספר-תורה שהתקן שהיה (צח) של אבותיו של ראובן (צט) אין הצבור יכולים (ק) להתזיק (כט) בו: כא "אין לקנות מעילים (קא) שנשתמש בהם (ל) וכן (קב) הדיוט (קג) לתשמיש קדשה. הגה (קד) *אסור לעשות

שערי השוכה

וכדאימא בסיף כפה סי' עין שם, והוא פשיט. וצ"ל בשאלת-הענין דמי שהתקין במצוה עפ"י צבור אפלו פ"א זכה, ומי שנהג בנדלוקת גר תמיד שנה נחצי ולא מחו בו אין סעבירין אותו הימנה, צ"ל שם ובסימן עב ובאר"ח לצדיק סימן טו ובגרי"ב אמת סימן ט, כ"כ מח"ב, וכ"כ בר"י בשם הרדב"ז סימן שפו: מי שהתזיק בנדלוקה ופטה ידו ושלח מעט שמן, והנהגו הסדלוקה לאחר, לא הפסיד חקוהו וצריך שיקבלו מה ששלח, ע"ש, ועי' לקמן קע"ף כב, וצ"ל בתשובת כנה"ג סימן כו: מי שהתזיק במצוה כפה שנים ובעו ממלא מקומו הוא זוכה בה, וק"ו אם עשה צד זמן כר, ועי' בשו"ת דברי-משה סימן א: [כס] לחלין. ועי' בסו"ת א"ח בשם אר"ח לצדיק בהנהגה למשכן ביד עובדי-הכבוד מן שפתות מרקחת בקשר וחסר זמן קנאה וישראל, יכול לשרפה ולמכר הנספך ולהוציא דמיו, ע"ש: [ל] הדיוט. עבה"ט. ועי' באר"ח עקב דף ט שכתב ראיה מפסכת כלים להחיר לעשות מפני אשה, וכ"כ מור וקציעה:

באר היטב

בשרוצים להצביר המצוה והכבוד לגמרי מהמחוק, אבל אם בא אחר לזכות במצוה וגם הראשון יעמד במצותו אינו יכול לעכב ע"י, אף-על-פי דקצת שהיו מתפללין בכה"כ הראשון מהפללין בבית השני אפ"ה אינו יכול לעכב, הראני"ח ח"ב סימן ע. חקרה שהיו לומדין בבית עשירי פטה שנים ואח"כ רוצים ללמד ב"י תרשים בכל בית ובית, אינם יכולים לשנות, באר-עשק סי' ה, עה"מ סי' קמט: [כס] לחלין. ועכשו המנהג פשוט שישארים ברשותי בעליהם, והרי כאלו התנה עליהם, מ"א. וט"ו כתב: שמעתי וראיתי שגביראדם המהנדקים ס"ת לכה"כ הם מתנין בפנים שאינו לחלוטין, וא"כ אותו שלא התנה איהו דאפסיד אנפשה, ע"ש: (כט) בו. אפלו עדות לא סתמי מבני אותה העיר וכו"מ בח"מ סימן לו. ישוב שלא היה לצבור ס"ת וקראו בס"ת של יחיד, ואח"כ קנאו הצבור ב"י ס"ת, וטוען הנחיר שהתקן שיקרא ויקא בס"ת שלו, אין לו חזקה, דאין עשה טענה, ומ"מ אין לפעט כבוד ס"ת ויחיד אלא יקראו בכל שבת בס"ת

אחרת, בנזמין-זאב סי' קכב: (ל) הדיוט. עי' בסו"ת-איר סי' קסא, ונתי-אחר

באר הגולה

דרכי שלום¹¹¹, והוא הדין גם כנה: * יש מי שאומר שאם נמצא וכ"ו. עי' בחשן-משפט סימן רנ בפתיחת-השוכה סעיף-קטן יא מה שכתב בזה¹¹⁶: * אסור לעשות מאתנן זונה וכ"ו. עי' במשנה ברורה. ומכל מקום מספקא לי, דנהי בשהקדישה אין אנו קובלין מפניה, מכל מקום

משנה ברורה

אחר. רוצה לומר, בבית של יחיד, אבל אם רוצים לבנות בית-הכנסת קביע ושאים, ואין בנה משום דרכי שלום¹¹⁰ (לבוש): יח (צד) שנהגו להביאם וכ"ו. כגון מגורות להקליק בהם, או תכשיטים לתלות על ספר-תורה: (צה) אין יכולין. ביון שלא

פרשו (עט) בהרי"א דנותנים ואת רק בהורת שאלה בעלמא, משנשתמשו בהם חל עליה קדשה. וכתב המגן-אברהם, דעכשו המנהג פשוט שישארים ברשות בעליהם¹¹¹, ואם-כן המביאים את הכלים מביאים אדעתא דמנהגא, והרי כמו שהתנה בפרוש דלא תחול עליהו קדשה. (פ) ומכל מקום, יותר טוב להתנות בהדיא בשעת הבאה והוא רק בהורת שאלה בעלמא: יט (צו) שאם נמצא וכ"ו. רוצה לומר, שנמצא בביתו בין שטרותיו: (צו) הרי הקדש, דנדאי הקדשו, כיון שכתב לו על המגלה [ועי' במגן-אברהם סעיף-קטן מד מה שהעיר בזה מחשן-משפט סימן פא סעיף יז¹¹³], ובדרכי הש"ך שם יתכן קשיתו, כמו שכתב במתצית-השקלא¹¹⁴], אבל אם-כן אין זה דין ברור להוציא ממון, דהרבה אחרונים סוברין שם דלא בש"ש, עי' בחשן-משפט סימן ונה בפתיחת-השוכה¹¹⁵]: כ (צח) שהיה של אבותי. ומנחת בבית-הכנסת: (צט) אין הצבור יכולים. ולא אמרינן דבנדאי החליטה להקדש. ולא דמי לכלי הקדש של כסף שנהגו להביאם בבית-הכנסת, המובא בסעיף יח, דאין הבעלים יכולים להוציאם לחלין. (פא) דשאני הכא בספר-תורה, שכן הדרך לעשות ספר-תורה על קמת פן להניחה בבית-הכנסת שיקראו בה רבים, ושתהיה מנחת שם עד יום פקוד הבעלים אותה לקח לביתו¹¹⁷. (פב) ואפלו היתה לבושה מעילין של צבור ולא הקפיד, לא אמרינן בשביל זה מסתמא כבר סלק ידו ממנה, משום דכן המנהג תדיר להתחיל המעילין מספר-תורה אל ספר-תורה, הן של יחידים הן של הקהל. (פג) מיהו, כמה אחרונים פתבו דגם הכא בספר-תורה מרי שאנו יודעין בברור שבחלה לא הניחה לחלוטין, רק שהשאילה לבית-הכנסת שיקראו בה רבים, ואשמעינן דלא אמרינן כיון שהניחה זמן רב מסתמא כבר החליטה להקדש: אבל בהניחה סתם, אמרינן דמסתמא אקדשה לעולם, ובהיה דכלי הקדש בסעיף יח הנ"ל. ועי' במגן-אברהם סעיף-קטן כב שכתב, דמנהג העולם שהיום למכר ספר-תורה אפלו נהגו מתחלה לבית-הכנסת לקרות בו, וכתב דכיון שנהגו בן הוי לה אלו התנו מתחלה בהדיא שלא תחול קדשת רבים עליה, ולפי זה נראה דלכלי עלמא אין להחמיר בזה בדיעבד, ומכל מקום לכתחלה בנדאי טוב להתנות בהדיא שאין נותנה לחלוטין: (ק) להתזיק בו. ואפלו יש עדים מבני אותה העיר דנתנה לצבור, לא מהני, דנוגעין בעדות הם¹¹⁸; ואפלו אם ירצו לסלק עצמם ממנה לא מהני, אלא-אם-כן יש להם ספר-תורה אחרת מדיקה וכשרה כמותה [אחרונים]. לשוב (פל) שלא היה לצבור ספר-תורה וקראו בספר-תורה של יחיד, ואחר-כך קנו הצבור ספר-תורה, וטוען הנחיר שיש לו חזקה שיקראו ויקא בספר-תורה שלו, אין זו חזקה, דאין עשה טענה ונכמבאר בחשן-משפט סוף סימן קמט בהג"ה, עי' שם]. ומכל מקום (פה) אין למעט כבוד ספר-תורה של הנחיר, אלא יקראו בכל שבת בספר-תורה אחרת: כא (קא) שנשתמש בהם¹¹⁹. עי' לעיל בסימן קמו סעיף א בהג"ה, במשנה ברורה, מה שכתבנו בזה¹²⁰: (קב) הדיוט. וכל-שכן מדברים שנשתמש בהן לעבודת-גלולים, ובהו אפלו בדיעבד אסור¹²¹, וצריך למכרן ולחזיר ולקנות אחרת [ח"א]: (קג) לתשמיש קדשה. אבל למצוה שרי¹²², וכמו שכתבנו למעלה בסימן קמו סעיף א במשנה ברורה¹²³. וספרי פסולים של העובדי-גלולים שמכרכים בשיראים לנו, אין לקח השיראים לעשות מהן טלית, דמאיסי כמו בגדי איל, וקל-וחזק דאסור לעשות מהן תשמישי קדשה, ועל-כן אסור לקח התריכות וליכרן על ספרי-קדש שלני [חידושי רע"א]: (קד) אסור לעשות וכ"ו. כמו שאסרה תורה להביאם למקדש ולפנות, שנגמר "לא תביא

שער הציון

(עט) באר הגר"א: (פ) עי' לקמן בסעיף כ בט"ז: (פא) פן משמע ט"ז והשלחן-ערוך חולק על רש"ל: (פג) ט"ז: (פג) מטה-יהודה ואלה רבה בתרצו השני וכן משמע מהגר"א: (פל) דאם היה להם ספר-תורה אחרת ואף-על-פי-כן קראי בשל יחיד, חזקה שיש עמה טענה היא, ונכמבאר בחשן-משפט שלהי קמ"ט בהג"ה: (פה) מגן-אברהם ואלה רבה בשם בגמין זאב, וגם הרמ"א דחשן-משפט סימן קמט מודה לזה, וכן משמע בפריימגרים, ודלא כמו שכתבו המפרשים שם בהג"ה דהרמ"א חולק על בגמין זאב:

